

Sygn. akt *I ACa 354/15*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **SSA Karol Ratajczak**

Sędziowie: SA Ewa Staniszevska

SA Bogdan Wysocki (spr.)

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Sylwia Woźniak

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2015 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. S.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej**

w S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 27 listopada 2014 r. sygn. akt XII C 1669/11

I. prostuje zaskarżony wyrok w ten sposób, że w miejscu wskazanego tam jako strona pozwana (...) Spółka Akcyjna w S.” winno być: (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S.”;

II. oddala apelację;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.700 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Bogdan Wysocki Karol Ratajczak Ewa Staniszevska

Sygn. akt *I ACa 354/15*

UZASADNIENIE

Powód M. S. po ostatecznym sprecyzowaniu żądania wniósł o zasądzenie od **pozanego (...) S.A. z siedzibą w S.** kwoty 270.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 31 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty tytułem dopłaty do zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku wypadku z dnia 5 marca 2011 r.; o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz odsetek ustawowych od kwoty 65.000 zł, tj. zapłaconej kwoty zadośćuczynienia, naliczonych od dnia 31 sierpnia 2011 r. do dnia 29 września 2011 r.; umorzenie postępowania, co do uiszczonej mu przez pozwanego kwoty 65.000

zł; o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz renty z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej w wysokości 706,18 zł miesięcznie, płatnej do dnia 10-tego każdego miesiąca, począwszy od dnia 1 marca 2012 r. na czas nieoznaczony; umorzenie postępowania co do uiszczonej mu kwoty 1.412,36 zł tytułem renty z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej; zasądzenie od pozwanego na jego rzecz renty z tytułu zwiększonych potrzeb w wysokości 6.790,33 zł miesięcznie, płatnej do dnia 10-tego każdego miesiąca, począwszy od dnia 1 marca 2012 r. na czas nieoznaczony; zasądzenie od pozwanego na jego rzecz skapitalizowanej renty z tytułu zwiększonych potrzeb w wysokości 27.061,98 zł za okres od dnia 1 września 2011 r. do dnia 29 lutego 2012 r. z odsetkami ustawowymi, liczonymi do dnia zapłaty, od kwot po 4.510,33 zł od dnia 11 września 2011 r., od dnia 11 października 2011 r., od dnia 11 listopada 2011 r., od dnia 11 grudnia 2011 r., od dnia 11 stycznia 2012 r. i od dnia 11 lutego 2012 r. oraz o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i pełnomocnictwa wg norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem częściowym z dnia 20 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 270.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 sierpnia 2011 r. oraz ustawowe odsetki od kwoty 65.000 zł od dnia 31 sierpnia 2011 r. do dnia 29 września 2011 r. tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku wypadku z dnia 5 marca 2011 r., a w pozostałym zakresie umorzył postępowanie w zakresie żądania zasądzenia zadośćuczynienia za krzywdę i odsetek ustawowych za opóźnienie w wypłacie tego zadośćuczynienia.

Na rozprawie w dniu 30 października 2014 r. powód podtrzymał dotychczasowe stanowisko procesowe co do roszczeń o rentę.

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu

1. zasądził od pozwanego na rzecz powoda:

a) rentę z tytułu zwiększonych potrzeb za okres od września 2011 do listopada 2014 r. w łącznej kwocie 156.970 zł z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 3.830 zł od dnia 11 września 2011 r.
- 4.030 zł od dnia 11 października 2011 r.
- 4.030 zł od dnia 11 listopada 2011 r.
- 4.030 zł od dnia 11 grudnia 2011 r.
- 4.030 zł od dnia 11 stycznia 2012 r.
- 4.030 zł od dnia 11 lutego 2012 r.
- 4.030 zł od dnia 11 marca 2012 r.
- 4.030 zł od dnia 11 kwietnia 2012 r.
- 4.030 zł od dnia 11 maja 2012 r.
- 4.030 zł od dnia 11 czerwca 2012 r.
- 4.030 zł od dnia 11 lipca 2012 r.
- 4.030 zł od dnia 11 sierpnia 2012 r.

- **4.030 zł od dnia 11 września 2012 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 października 2012 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 listopada 2012 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 grudnia 2012 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 stycznia 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 lutego 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 marca 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 kwietnia 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 maja 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 czerwca 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 lipca 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 sierpnia 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 września 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 października 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 listopada 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 grudnia 2013 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 stycznia 2014 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 lutego 2014 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 marca 2014 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 kwietnia 2014 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 maja 2014 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 czerwca 2014 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 lipca 2014 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 sierpnia 2014 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 września 2014 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 października 2014 r.**
- **4.030 zł od dnia 11 listopada 2014 r.**

a) rentę z tytułu zwiększonych potrzeb w kwocie 6.310 zł płatną do dnia 10 -go każdego miesiąca, poczynszy od grudnia 2014 r. z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności,

- 1. w pozostałym zakresie powództwo o zasądzenie renty z tytułu zwiększonych potrzeb oddalił,**
- 2. zasądził od pozwanego na rzecz powoda rentę z tytułu utraconego dochodu w kwocie 708,18 zł płatną do dnia dziesiątego każdego miesiąca, począwszy od grudnia 2014 r. z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności,**
- 3. w pozostałym zakresie umorzył postępowanie w części dotyczącej zasądzenia renty z tytułu utraconego dochodu,**
- 4. kosztami procesu obciążył pozwanego w całości,**
- 5. zwrócił powodowi niewykorzystaną zaliczkę 1 000 zł.**

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i wnioski.

W dniu 5 marca 2011 r. miał miejsce wypadek drogowy, w wyniku którego poszkodowany został powód.

Pojazd marki A. (...), którym poruszał się sprawca wypadku komunikacyjnego Ł. P., objęty był ochroną ubezpieczeniową w zakresie OC posiadacza pojazdu mechanicznego w pozwanym zakładzie ubezpieczeniowym.

Z uwagi na doznane wskutek partycypacji w tym wypadku drogowym obrażenia zaszła konieczność wystąpienia do Sądu Okręgowego w Poznaniu z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie powoda i wyznaczenie doradcy tymczasowego do zastępowania go w niniejszym postępowaniu.

Postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2011 r. (...) wyznaczył dla powoda doradcę tymczasowego w osobie jego matki - L. S..

W wyniku wypadku w dniu 5 marca 2011 r. powód doznał urazu czaszkowo-mózgowego w postaci złamania kości podstawy czaszki i kości twarzoczaszki, stwierdzono u niego stłuczenie krwotoczne i obrzęk mózgu oraz wodniaka na powierzchni płata czołowego, a także krwawienie do układu komorowego mózgu i odmę śródczaszkową. W wyniku wypadku powód doznał także urazów natury ortopedycznej, a mianowicie złamania kości łonowych oraz kości kulszowej prawej. Wskutek uszkodzenia mózgu doszło u powoda do przykurczów kończyn wymagających rehabilitacji. W chwili wniesienia pozwu powód znajdował się w stanie śpiączki mózgowej, kontakt z nim był całkowicie niemożliwy, niemożliwie też było wykonywanie przez niego jakichkolwiek czynności.

Pokrzywdzony od momentu wypadku pozostawał pod opieką lekarską. Od 5 marca 2011 r. do 29 kwietnia 2011 r. powód przebywał w (...)w M. - (...) Zdiagnozowano u niego: złamanie czaszki i kości twarzoczaszki, uraz śródczaszkowy, złamanie żebra II i III po stronie prawej, złamanie kości łonowej prawej, nadciśnienie tętnicze i śpiączkę czuwającą. U powoda wdrożono intensywne leczenie przeciwochroneczne i postępowanie diagnostyczne, a po konsultacji neurochirurgicznej leczono go zachowawczo. Jego stan był początkowo bardzo ciężki, powód był głęboko nieprzytomny, został zaintubowany i podłączony do respiratora. W toku leczenia uzyskano częściową poprawę stanu neurologicznego i wypisano go z zaleceniem dalszej rehabilitacji neurologicznej. W okresie od 5 maja 2011 r. do 29 sierpnia 2011 r. był leczony na Oddziale (...) (...) (...) Publicznego Szpitala dla (...) (...) w M.. Do października 2011 r. powód znajdował się w stanie śpiączki czuwającej.

W opinii sądowo-psychologicznej z dnia 22 listopada 2011 r. opracowanej dla potrzeb postępowania o ubezwłasnowolnienie powoda ustalono, że ze względu na utratę zdolności poznawczych, rodzaj i głębokość dysfunkcji powód nie jest zdolny do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem i prowadzenia swoich spraw, wymaga stałej opieki i pielęgnacji osób trzecich.

W opinii sądowo-psychiatrycznej z dnia 17 listopada 2011 r. opracowanej w postępowaniu o ubezwłasnowolnienie wskazano ponadto na stwierdzenie organicznego zaburzenia osobowości, emocji i zachowania spowodowanego uszkodzeniem mózgu, wymóg całodobowej opieki i pielęgnacji innych osób oraz kontynuację oddziaływań

rehabilitacyjnych. Ustalono niepomysłne rokowania co do poprawy stanu psychicznego, brak zdolności powoda do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem i podejmowania decyzji.

Orzeczeniem z dnia 16 listopada 2011 r. lekarz orzecznik (...) ustalił, że powód jest całkowicie niezdolny do pracy do dnia 30 listopada 2012 r., zaś datą powstania całkowitej niezdolności do pracy jest dzień 5 marca 2011 r.

Decyzją z dnia 9 grudnia 2011 r. (...) przyznał powodowi rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem na okres do dnia 30 listopada 2012 r. w kwocie 634,64 zł netto.

W okresie od dnia 31 stycznia 2013 r. do 14 marca 2013 r. powód ponownie przebywał na (...) (...) (...) (...) Publicznego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie (...) w M. z rozpoznaniem: niedowładu czterokończynowego spastycznego pourazowego, stanu po urazie czaszkowo-mózgowym ze złamaniem podstawy czaszki, stłuczenia mózgu, stanu po złamaniu miednicy i żeber, napadowego częstoskurczu nadkomorowego i nadciśnienia tętniczego. Powodowi zalecono dalszą kontrolę neurologiczną, ortopedyczną i ogólnolekarską.

W okresie od dnia 4 kwietnia 2013 r. do dnia 10 kwietnia 2013 r. powód przebywał na (...) (...) Ośrodka (...) im. dr L. W. (...)Ś. z rozpoznaniem innego nabytego zniekształcenia stawu skokowego i stopy. Powodowi zalecono przy wypisie pionizację w łuskach i wykonywanie wyuczonych ćwiczeń.

Pismem z dnia 11 kwietnia 2011 r. pełnomocnik powoda i jego matki L. S. zgłosił pozwanemu zaistnienie szkody i wezwał go do zapłaty kwoty 500.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane przez powoda w wyniku opisanego wyżej zdarzenia krzywdy. Dodatkowo pismem z dnia 16 sierpnia 2011 r. pełnomocnik powoda poinformował pozwanego o treści postanowienia (...)z dnia 9 sierpnia 2011 r.

Pismem z dnia 25 sierpnia 2011 r. pełnomocnik powoda zgłosił pozwanemu dalsze roszczenia w zakresie renty z tytułu zwiększonych potrzeb w wysokości 6.790,33 zł miesięcznie na czas nieokreślony płatnej począwszy od dnia 1 września 2011 r. do dnia 10-tego każdego miesiąca. Stanowisko to zarówno co do wysokości zadośćuczynienia jak i renty z tytułu zwiększonych potrzeb podtrzymał w piśmie z dnia 4 października 2011 r.

Pozwany uznał swą odpowiedzialność odszkodowawczą za skutki opisanego wyżej wypadku komunikacyjnego i w toku likwidacji szkody przyznał powodowi początkowo zadośćuczynienie w kwocie 65.000 zł. Kolejną, decyzją z dnia 23 września 2011 r. przyznał powodowi dodatkowe zadośćuczynienie w kwocie 65.000 zł, które przekazał na konto powoda w dniu 29 września 2011 r.

Kolejnym pismem z dnia 25 stycznia 2012 r. pełnomocnik powoda zgłosił pozwanemu dalsze roszczenia w zakresie renty z tytułu utraty zdolności do pracy w wysokości 718,18 zł miesięcznie na czas nieokreślony, płatnej począwszy od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 10-tego każdego miesiąca.

Decyzją z dnia 4 listopada 2011 r. strona pozwana w związku ze zdarzeniem z dnia 5 marca 2011 przyznała powodowi świadczenie w wysokości 6.840 zł stanowiące wyrównanie renty z tytułu zwiększonych potrzeb za okres od września 2011 r. do listopada 2011 r. oraz przyznała mu rentę z tytułu zwiększonych potrzeb w wysokości 2.280 zł płatną od grudnia 2011 r. do dnia 10-tego każdego miesiąca. Jako składniki tej renty pozwany uznał: koszty opieki 1.680 zł (8 godzin dziennie przez 30 dni z uwzględnieniem stawki godzinowej w kwocie 7zł/h), koszty zakupu lekarstw i środków higieny 400 zł, koszty dojazdów do placówek medycznych (ryczałtowo) 200 zł.

Kolejną decyzją z dnia 27 lutego 2012 r. pozwany przyznał powodowi świadczenie w wysokości 2.118,54 zł stanowiące wyrównanie renty z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej w okresie od stycznia 2012 r. do marca 2012 r. oraz przyznał mu rentę w kwocie 706,18 zł z tytułu utraty zdolności do pracy na okres do 30 listopada 2012 r. z możliwością przedłużenia po przedstawieniu aktualnej decyzji (...), wypłacaną do dnia 10-tego każdego miesiąca.

Wydatki na kupno leków i środków higieny w kwocie 400 zł miesięcznie, w tym: lekarstwa 100 zł, pieluchomajtki 70 zł, cewniki i worki na mocz 130 zł, podkłady higieniczne 40 zł, maści i środki dezynfekujące 60 zł są niezbędne z punktu widzenia aktualnego stanu zdrowia powoda. Ich ilość przy oszczędnym używaniu przez powoda odpowiada

kosztom przedstawionym przez powoda. Jest oczywiste, że koszty te mogą mieć zakres zmienny, jeśli chodzi o pojedyncze miesiące, jednak podana przez powoda kwota może odpowiadać rzeczywistemu zakresowi tych wydatków. Trudno natomiast precyzyjnie wypowiedzieć się co do kosztów dojazdu na zabiegi w kwocie 500 zł, ponieważ zabiegi te nie są składową stałą kosztów w zakresie miesiąca czy nawet kwartału. Podobnie jest z wizytami w szpitalu. Aktualnie nie ma potrzeby regularnego dojeżdżania przez powoda do szpitala. Poza tym zamiast dojeżdżać do szpitala można szukać pomocy u lekarza rodzinnego, co jest zgodne z zasadami organizacji opieki zdrowotnej. Aktualnie nie ma potrzeby regularnych wizyt w szpitalu. Nie ma zatem także podstaw do używania specjalnych taksówek. Powód może podróżować zwykłą taksówką taką, która zabierze także wózek inwalidzki. W wielu przypadkach opieka zdrowotna dysponuje rehabilitantami, którzy prowadzą zajęcia w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. Jest to praktyczne rozwiązanie z wielu powodów, takich jak mniejszy stres osoby niepełnosprawnej. Jest możliwość udzielania instruktarzu w miejscu zamieszkania celem osobistych ćwiczeń po wprowadzeniu przez rehabilitanta. Do tego punktu średnią kwotę na koszty dojazdu szacować należy na 250 zł miesięcznie.

Powód w następstwie zdarzenia drogowego z dnia 5 marca 2011 r. doznał ciężkiego urazu czaszkowo-mózgowego ze stłuczeniem mózgu i obrzękiem mózgu, z niedowładem czterokończynowym z przewagą w kończynach dolnych. Powód jest niezdolny do wykonywania samodzielnie czynności życiowych i do samodzielnej egzystencji.

Wg tabeli uszczerbków na zdrowiu stanowiącej Załącznik do rozporządzenia (...) dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz.U. z 2002 r., Nr 234, poz. 1974) trwały uszczerbek na zdrowiu powoda w związku z analizowanym zdarzeniem z dnia 5 marca 2011 r. wynosi: z powodu znacznego niedowładu kończyn dolnych uniemożliwiającego samodzielne stanie i chodzenie 100% wg pkt 5a, z powodu znacznego niedowładu prawej kończyny górnej 30% wg pkt 5e; z powodu znacznego stopnia niedowładu lewej kończyny górnej 25% wg pkt 5e. Zatem trwały uszczerbek na zdrowiu powoda wynosi 100%.

Wg orzeczenia lekarskiego orzecznika (...) z dnia 16 listopada 2011 r. powód jest całkowicie niezdolny do pracy.

Dla utrzymania ruchów w stawach i zmniejszenia napięcia mięśni wskazana jest ciągła rehabilitacja. Może być ona prowadzona w warunkach domowych. Proponuje się następujące ćwiczenia: pełnego zakresu ruchów w stawach kończyn górnych i dolnych, rozciągające skrócone mięśnie, oddechowe, pionizację, masaże suche. W ciągu miesiąca 20 ćwiczeń z każdego rodzaju - koszt każdego ćwiczenia to około 20 zł, czyli codziennie około 80 zł. Jeśli ćwiczenia byłby wykonywane 20 razy w miesiącu daje to koszt 1.600 zł miesięcznie. Seria masażu w liczbie 10 zabiegów 400 zł, w ciągu roku 4 serie czyli łącznie jest to koszt 1.600 zł w ciągu roku. Koszt opieki osoby drugiej 10 zł godzina, czyli około 120 zł w ciągu doby licząc pełnienie nad powodem opieki przez 12 godzin.

Wypadek w wyniku którego powód doznał tak poważnego urazu wpłynął negatywnie na jego sytuację życiową i zawodową. Rokowania powoda na przyszłość są niekorzystne, ponieważ nie uzyska on poprawy sprawności, która umożliwiłaby mu samodzielną egzystencję. Powód jest niezdolny do samodzielnej egzystencji, wymaga pomocy osoby drugiej we wszystkich czynnościach życiowych.

Powód nie będzie zdolny do wykonywania pracy zawodowej.

Powód powinien brać udział przynajmniej raz w roku w turnusach rehabilitacyjnych po około 23 dni, ceny takich turnusów są różne, jednak przeciętnie jest to kwota 1.500 - 2.000 zł. Jest wskazane, aby z powodem był na takim turnusie opiekun, bowiem powód wymaga pomocy we wszystkich czynnościach codziennych. Odpłatność dla opiekuna wynosiłaby tyle samo.

W aktualnej kondycji służby zdrowia wyznaczane są dla pacjentów nawet kilkumiesięczne terminy oczekiwania na zabiegi rehabilitacyjne w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego.

Powód M. S. ma 23 lata. Jego doradcą tymczasowym była ustanowiona orzeczeniem sądowym jego matka L. S.. Aktualnie powód znajduje się w domu. Jest osobą co do zasady leżącą, wymagającą całodobowej opieki osób trzecich oraz regularnej i nieprzerwanej rehabilitacji, którą wdrożono mu od momentu wyjścia ze śpiączki. Powód mimo trudności w żuciu spożywa normalne posiłki, ale musi być karmiony przez osobę trzecią. Musi nosić pieluchy w

szczegółności w nocy. W wyniku partycypacji w tym zdarzeniu wystąpił szereg ujemnych i w znacznym stopniu nieodwracalnych następstw w codziennym jego funkcjonowaniu, w szczególności niemożność stania i chodzenia. Przed wypadkiem powód był uczniem, przystosowywał się do wykonywania zawodu piekarza w ramach praktyk. Co do zasady przed wypadkiem powód poważnie nie chorował (poza doraźnymi schorzeniami), ciesząc się dobrą kondycją psychofizyczną. Obecnie powód jest w bardzo trudnej kondycji psychicznej i fizycznej, potęgowanej niemożnością poruszania się z uwagi na rodzaj obrażeń mózgu i kilkumiesięczne leżenie w śpiączce. Istnieje potrzeba opieki nad nim z uwagi na to, że stał się on osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji. Powód ma trudności w mówieniu, czytaniu (może przeczytać tylko poszczególne słowa lub krótkie zdania), problemy z pamięcią (jest ona bardzo krótka) oraz koncentracją i zasypianiem nawet po spożyciu środka nasennego. Potrafi budzić się nadal kilka razy w nocy. Powód zdaje sobie sprawę z niepewności rokowań na przyszłość i swojej bardzo złej sytuacji zdrowotnej. Cierpi także na zróżnicowane nastroje, nie inicjuje rozmów, żyje w „swoim świecie”. Nie leczy się psychiatrycznie, ani psychologicznie, a jedynie bierze udział w grupowej terapii psychologicznej. Zachodzi konieczności codziennej jego fachowej rehabilitacji z uwagi na przykurcze kończyn dolnych i górnych; obecnie z rehabilitacji osoby fachowej w miejscu zamieszkania korzysta 5 razy w tygodniu, a koszt jednego zabiegu to kwota 50 zł. Powód nie może być nadto pozostawiony bez opieki w obawie przed upadkiem z łóżka. Ma problemy ze wstawaniem z łóżka na wózek inwalidzki i ze schodzeniem z wózka, przy czym powód nie jest w stanie sam poruszać się na tym wózku. Powód nie jest w stanie sam siedzieć, tj. bez wózka inwalidzkiego, w niewielkim stopniu porusza prawymi kończynami. Nie jest jednak w stanie trzymać telefonu, a jeśli chodzi o obsługę komputera to nie jest w stanie trzymać myszki, a jedynie korzystać z płytki dotykowej na laptopie.

Powód w ramach nauki zawodu (praktyki) był zatrudniony w piekarni, zostało mu około pół roku do złożenia egzaminu czeladniczego. Powód szacuje, że byłby w stanie uzyskiwać wynagrodzenie w kwocie około 2.000-2.500 zł netto.

Powód otrzymuje obecnie od pozwanego rentę z tytułu zwiększonych potrzeb w wysokości 2.280 zł netto, rentę z tytułu utraty zdolności do pracy w kwocie 706,18 zł netto, uzyskuje także rentę z (...) w kwocie 634,64 zł netto. Powód jest całkowicie niezdolny do pracy zarobkowej.

Powód wymaga nadal rehabilitacji, bowiem w toku procesu jego stan zdrowia nie uległ zmianie, W ramach (...) przysługuje mu 10 zabiegów rehabilitacyjnych w ciągu roku, na wykonanie których musi czekać około 6 miesięcy. Około 4 razy w miesiącu powód jest dowożony do ortopedy do Ś.; koszt to 200 zł w obie strony. Turnusy rehabilitacyjne odbywają się w Ś.. Powód wymaga całodobowej opieki we wszystkich czynnościach życia codziennego, w tym czynnościach fizjologicznych. Opiekę tę w całości realizuje matka powoda L. S., która w tym celu zrezygnowała z zatrudnienia w zawodzie krawcowej.

Stawka godzinowa za sprawowanie opieki nad osobą niepełnosprawną na terenie (...) M. przez osobę fachową wynosi 9,40 zł, bez dofinansowania.

Przeciętne wynagrodzenie brutto pracowników zatrudnionych w październiku 2008 r. dla mężczyzn w zawodzie piekarze, cukiernicy i pokrewni dla przedziału 25-29 lat z wykształceniem średnim zawodowym 2.741,65 zł, z wykształceniem ogólnokształcącym 2.078,75 zł, a z wykształceniem zawodowym 2.072,66 zł.

Powód spełnił warunki dopuszczenia do egzaminu czeladniczego w zawodzie piekarz, ukończył naukę zawodu piekarz realizowaną na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego zawartej z K. W. prowadzącym zakład rzemieślniczy Piekarnia - Cukiernia (...) s.c. Przygotowanie zawodowe odbywał w okresie od dnia 1 września 2008 r. do dnia 31 sierpnia 2011 r. W dniu 12 stycznia 2012 r. złożył komplet dokumentów do egzaminu a po uzyskaniu zdolności do pracy będzie mógł przystąpić do egzaminu czeladniczego.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 9 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu umorzył postępowanie z wniosku L. S. o ubezwłasnowolnienie powoda.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo M. S. w części dotyczącej renty z art. 444 § 2 k.c. podlegało uwzględnieniu niemal w całości.

Powód wykazał za zasadne ustalenie na jego rzecz od pozwanego renty z tytułu zwiększonych potrzeb w wysokości 6.310 zł miesięcznie. Na kwotę tę składają się następujące, niezbędne z punktu widzenia codziennego funkcjonowania powoda, świadczenia:

- opieka 3.650 zł (12 godzin po 10 zł = 120 zł x 364 dni = 43.800 zł / 12 miesięcy = 3.650 zł);
- turnusy rehabilitacyjne 280 zł (średni koszt turnusu w skali roku 1.700 zł + koszt za osobę towarzyszącą 1.700 zł = 3.400 zł / 12 miesięcy = 280 zł);
- rehabilitacja 1.600 zł (20 ćwiczeń różnego rodzaju tj. 4 rodzaje ćwiczeń x 20 zł = 80 zł x 20 zł = 1.600 zł),
- masaże 130 zł (10 zabiegów po 400 zł każda seria x 4 w skali roku = 1.600 zł / 12 = 130 zł),
- kupno leków i środków higienicznych 400 zł miesięcznie.

Wobec tego (...) zasądził od pozwanego na rzecz powoda rentę z tytułu zwiększonych potrzeb w kwocie 6.310 zł miesięcznie, płatną do dnia 10-tego każdego miesiąca, począwszy od grudnia 2014 r., z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt I.b. sentencji wyroku).

Sąd uznał za zasadne to żądanie powoda skapitalizowanej renty za okres od września 2011 r. do listopada 2014 r. Wobec tego, że pozwany uznał i wypłacał powodowi od września 2011 r. przez czas trwania postępowania kwotę 2.280 zł od kwoty 6.310 zł należało odjąć kwotę dobrowolnie przez pozwanego uiszczaną, co dało kwotę 4.030 zł miesięcznie skapitalizowanej renty. Dodatkowo Sąd świadczenie uiszczone powodowi we wrześniu 2011 r. umniejszył o kwotę 200 zł, albowiem z materiału dowodowego zawartego w aktach sprawy wynika, że powód w tym miesiącu korzystał z zabiegów w (...). Okres od września 2011 r. do listopada 2014 r. to łącznie okres 39 miesięcy. Za 39 miesięcy powodowi należy się tytułem uzupełnienia skapitalizowanej renty kwota 157.170 zł, od której należy odjąć ww. 200 zł, co w ostatecznym rozrachunku daje kwotę 156.970 zł. Od kwoty 3.830 zł i od każdej kolejnej kwoty 4.030 zł powodowi należne są odsetki ustawowe od dnia następnego po dacie ich płatności, który ustalono na dzień 10 – tego każdego miesiąca.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda rentę z tytułu zwiększonych potrzeb za okres od września 2011 r. do listopada 2014 r. w łącznej kwocie 156.970 zł z ustawowymi odsetkami jak wyżej wskazano (pkt Ia sentencji wyroku).

W pozostałym zakresie powództwo o zasądzenie renty z tytułu zwiększonych potrzeb oddalono jako niewykazane - art. 6 k.c. (pkt 2 sentencji wyroku).

W ocenie Sądu powód wykazał w myśl art. 6 k.c., że w następstwie zdarzenia z dnia 5 marca 2011 r. utracił całkowicie zdolność do pracy zarobkowej. Z uwagi na to, że powód uzyskuje z (...) rentę w wysokości 634,36 zł netto (w zaokrągleniu 630 zł netto), od ustalonego przez Sąd w dacie orzekania potencjału zarobkowego powoda jako piekarza, na kwotę około 1.396,18 zł netto należało odjąć uzyskiwane z ubezpieczenia społecznego świadczenie rentowe.

Mając te okoliczności na uwadze Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda rentę z tytułu utraconego dochodu w kwocie 708,18 zł, płatną do dnia 10-tego każdego miesiąca, począwszy od grudnia 2014 r. z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt 3 sentencji wyroku).

O kosztach procesu (...) orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c.

Apelację od wyroku wniósł pozwany, zaskarżył go w części tj. w pkt 1a ponad kwotę 12.240 zł, w pkt 1b ponad kwotę 2.780 zł oraz postanowienie o kosztach procesu. Pozwany zarzucał rozstrzygnięciu:

1. naruszenie prawa materialnego tj.:

- art. 444 § 2 k.c. poprzez niewłaściwą jego wykładnię i przyjęcie, że powodowi przysługuje renta na zwiększone potrzeby w kwocie 6.310 zł, która to kwota jest zawyżona w stosunku do faktycznych kosztów należnych powodowi z tytułu jego zwiększonych potrzeb spowodowanych wypadkiem komunikacyjnym, tj.: przez pominięcie okoliczności, że matka powoda zrezygnowała z pracy zawodowej, aby opiekować się synem, zatem wyliczony przez Sąd na podstawie opinii biegłych sądowych koszt opieki osoby trzeciej w wysokości 3.650 zł powinien być pomniejszony o kwotę wynagrodzenia jaką by zarabiała matka powoda jako krawcowa, tj. w wysokości 2.000 zł, co oznacza że koszt opieki osoby trzeciej powinien kształtować się na poziomie 1.600 zł; przez naliczenie kosztów miesięcznej rehabilitacji w wysokości 1.600 zł, a zdaniem pozwanego rehabilitacja ta powinna być przeprowadzana przez matkę powoda, albowiem jest możliwe uzyskanie kwalifikacji w zakresie rehabilitacji, zwłaszcza, że nie są to skomplikowane ćwiczenia polegające na utrzymaniu mięśni kończyn w dobrym stanie, a koszt takiego przyuczenia poniesie pozwany; przez nieuzasadnione przyjęcie, że pozwany powinien ponosić koszt turnusu rehabilitacyjnego, a powód nie wykazał, że nie jest możliwe skorzystanie z takiego turnusu w ramach (...),
- art. 361 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię i błędne zastosowanie polegające na zasądzeniu na rzecz powoda renty nie pozostającej w normalnym związku przyczynowym ze szkodą, wykraczającą poza zakres odpowiedzialności cywilnej pozwanego.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I a „poprzez jego uchylenie” i w punkcie I b „przez zastąpienie kwoty 6.310,00 zł kwotą 2.780,00 zł” oraz o „zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje zgodnie z obowiązującymi przepisami”.

Jako ewentualny zgłoszono wniosek o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Powód wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności konieczne jest zwrócenie uwagi na istotne zaniedbania, jakich dopuścił się sąd orzekający w zakresie obowiązku czuwania nad prawidłowością oznaczenia stron, ich reprezentacji, a także badania ich zdolności sądowej i procesowej.

I tak, w chwili wniesienia powództwa powód reprezentowany był przez doradcę tymczasowego – L. S. – ustanowioną w sprawie o ubezwłasnowolnienie na podstawie art. 548 kpc, a której upoważnienie do reprezentowania powoda w sprawie wynikało z przepisów art. 549 § 2 kpc w zw. z art. 181 § 1 k.r. i op.

Jednak w toku procesu postępowanie o ubezwłasnowolnienie powoda, prowadzone przed (...) w sprawie XII Ns 86/11, zostało prawomocnie umorzone postanowieniem z dnia 9 maja 2014r., które to orzeczenie zostało złożone na rozprawie w dniu 18 września 2014r. (k. 441).

Treść tego orzeczenia została zignorowana przez sąd orzekający, mimo, iż wynikały z niego istotne konsekwencje procesowe.

Mianowicie z chwilą umorzenia postępowania o ubezwłasnowolnienie ustało prawo L. S. do reprezentowania powoda, w tym w szczególności w rozpoznawanej sprawie (art. 549 § 2 kpc w zw. z art. 181 § 2 kpc).

Automatycznie z tą chwilą wygaszały także pełnomocnictwa udzielone przez L. S. jako doradcę tymczasowego, w tym pełnomocnictwo procesowe udzielone w sprawie radcy prawnemu M. W. (k. 5).

Przyjmuje się bowiem, że wygaśnięcie prawa do reprezentacji, wynikającego z norm prawa materialnego, skutkuje jednoczesnym wygaśnięciem udzielonego w ramach tego uprawnienia pełnomocnictwa procesowego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012r. w spr. I CZ 167/11, LEX nr 1254637).

Z chwilą umorzenia postępowania o ubezwłasnowolnienie powoda, postępowanie w niniejszej sprawie winno toczyć się zatem z jego udziałem, ewentualnie przy uczestnictwie wyznaczonego przez niego pełnomocnika.

Tymczasem sąd prowadził dalej postępowanie wyłącznie z udziałem dotychczasowego pełnomocnika procesowego, umocowanego jedynie przez byłego doradcę tymczasowego, co oznacza, że powód nie był należycie reprezentowany w sprawie, a nadto został pozbawiony możliwości działania.

Uchybienie to zostało jednak naprawione na etapie postępowania apelacyjnego.

Powód bowiem w dniu 14 września 2015r. udzielił pełnomocnictwa procesowego radcy prawnemu M. W. i zatwierdził wszystkie podjęte przez niego w sprawie czynności procesowe w okresie po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu postępowania w sprawie o ubezwłasnowolnienie.

Z kolei, już po wydaniu wyroku sąd I instancji uzyskał informację, że w dniu 31 października 2014r. doszło do połączenia dotychczasowego pozwanego – (...) S.A. – z (...) S.A. na podstawie art. 492 § 1 ksh w zw. z art. 516 § 6 ksh, przez przeniesienie całego majątku (...) S.A. na (...) S.A. (k. 506).

Oznacza to, że z tym dniem dotychczasowy pozwany utracił osobowość prawną (art. 493 § 1 ksh)

W konsekwencji, w dacie orzekania wskazana w wyroku jako strona pozwana spółka nie miała już zdolności sądowej i procesowej (art. 64 § 1 kpc, art. 65 § 1 kpc).

Co do zasady obowiązkiem sądu było w tej sytuacji postąpienie zgodnie z przepisami art. 174 § 1 pkt. 1) kpc i § 2 kpc oraz art. 180 pkt. 2) kpc.

Co prawda, przyjąć należy, kierując się względami racjonalności i ekonomiki procesowej, że w przypadku, gdy ogólne następstwo osoby prawnej jest oczywiste i wynika z dokumentów urzędowych, zawieszenie postępowania na podstawie przepisu art. 174 § 1 pkt. 1) kpc jest zbędne i proces może być kontynuowany bezpośrednio z udziałem następcy prawnego.

Niemniej, należy mieć na uwadze, że z chwilą utraty przez dotychczasową stronę osobowości prawnej wygasają udzielone przez ten podmiot pełnomocnictwa procesowe. Dotychczasowy pełnomocnik procesowy nie może działać w imieniu następcy prawnego, a jedynie, stosownie do przepisu art. 96 zd. 2 kpc, może podejmować wyłącznie czynności zmierzające do zawieszenia postępowania (por. w/w postanowienie Sądu Najwyższego w spr. I CZ 167/11, LEX nr 1254637, a także: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2001r. w spr. V CZ 17/01, LEX nr 1167273 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2008r. w spr. I CZ 86/08, LEX nr 1472250 i powołane tam dalsze przykłady z judykatury).

Gdyby zatem nawet przyjąć wstąpienie automatycznie, ex lege, do procesu po stronie pozwanej (...) S.A., to niewątpliwie podmiot ten nie mógł być reprezentowany przez pełnomocnika procesowego ustanowionego przez przejmowaną spółkę.

Skutkowałoby to co najmniej koniecznością przyjęcia, że spółka przejmująca nie była należycie reprezentowana i nie miała możliwości działania w procesie.

Również jednak to uchybienie uległo sanacji w postępowaniu odwoławczym.

(...) S.A. udzieliła pełnomocnictwa procesowego występującej dotychczas jako pełnomocnik dotychczasowego pozwanego radcy prawnemu D. W. i zatwierdziła jednocześnie wszystkie czynności dokonane przez pełnomocnika po dniu połączenia (k. 576).

W ten sposób spółka przejmująca zaakceptowała też swój status pozwanego w procesie już od dnia 31 października 2014r.

W tym stanie rzeczy konieczne było jedynie sprostowanie oznaczenia strony pozwanej w wyroku sądu I instancji na podstawie art. 350 § 1 i 3 kpc (punkt I sentencji wyroku).

Sama apelacja natomiast okazała się bezzasadna.

Ustalenia faktyczne sądu I instancji nie budzą wątpliwości i stąd Sąd Apelacyjny przyjmuje je za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Ustalenia te nie były przy tym w sposób wyraźny podważane w, składną niezwykle ogólnikowych, wywodach środka zaskarżenia.

Wystarczy więc w tym miejscu ograniczyć się do stwierdzenia, że Sąd Okręgowy w sposób szczegółowy, czytelny i przekonujący wskazał w pisemnych motywach wyroku, jakie składniki szkody, w postaci zwiększonych potrzeb oraz wydatków, wchodziły w skład przyznanej powodowi renty wyrównawczej.

Zasadność i racjonalność wszystkich uwzględnionych przez sąd wydatków znajduje wystarczające uzasadnienie w zebranych materiale dowodowym, przede wszystkim w treści opinii biegłych, opracowanych w toku postępowania.

Wymaga podkreślenia, że wartość dowodowa tych opinii oraz innego zgromadzonego w sprawie materiału nie jest kwestionowana w apelacji.

Niezrozumiałe, czy wręcz nielogiczne są wywody apelacji związane z zagadnieniem kosztów niezbędnej powodowi opieki i pomocy przy wykonywaniu czynności życia codziennego.

Nie do przyjęcia, pomijając jej nieczytelność, jest prezentowana przez skarżącego koncepcja, zgodnie z którą należne powodowi świadczenie z tego tytułu winno być pomniejszone o zarobki utracone przez matkę powoda, przy założeniu, że to ona sprawować będzie tego rodzaju opiekę nad poszkodowanym. Przedmiotem niniejszego postępowania nie są hipotetyczne szkody po stronie matki powoda. Natomiast koszty niezbędnej opieki i pomocy w życiu codziennym należało wyliczyć, tak jak uczynił to sąd I instancji, w oparciu o liczbę koniecznych godzin takiej opieki oraz rynkową stawkę godzinową wynagrodzenia należnego osobom zajmującym się tego rodzaju czynnościami (parametrów przyjętych w tym zakresie przez Sąd Okręgowy skarżący w apelacji nie podważa). Bez znaczenia natomiast dla ustalenia w ten sposób odszkodowania jest to, kto faktycznie omawianą opiekę dotychczas wykonywał i kto będzie ją sprawował w przyszłości.

Podobnie, oderwane od realiów są wywody apelacji sprowadzające się do postulowania, aby to matka powoda, po uzyskaniu odpowiedniego przeszkolenia, zajmowała się jego codzienną rehabilitacją ruchową.

W świetle zasad doświadczenia życiowego jest oczywiste, że tak rozległą rehabilitację, jaka konieczna jest w przypadku powoda, prowadzić mogą tylko osoby, posiadające w tym kierunku odpowiednie specjalistyczne wykształcenie oraz niezbędną praktykę. W innym wypadku rehabilitacja mogłaby przynieść skutki odwrotne od zamierzonych i groziłaby wręcz pogorszeniem się stanu zdrowia poszkodowanego.

Wreszcie, nie sposób podzielić stanowiska skarżącego, w świetle którego powód winien korzystać z turnusów rehabilitacyjnych wyłącznie w ramach bezpłatnych świadczeń udzielanych przez publiczną służbę zdrowia.

Jest faktem powszechnie znanym, iż baza dla tego rodzaju świadczeń, szczególnie udzielanych na odpowiednio wysokim poziomie, jest ograniczona a ich uzyskanie wiąże się często z kilkuletnim oczekiwaniem.

W orzecznictwie przyjmuje się, że uwzględnienie roszczenia poszkodowanego o naprawienie szkody polegającej na pokryciu kosztów leczenia (rehabilitacji) nie jest, co do zasady, uzależnione od tego, czy jest on objęty systemem finansowania opieki zdrowotnej ze środków publicznych, chyba, że strona zobowiązana do naprawienia szkody wykaże, że leczenie i jego koszty zostaną w całości zabezpieczone w ramach środków publicznych, w tym także w ramach szczególnych procedur obejmujących także decyzje uznaniowe uprawnionych podmiotów (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007r. w spr. I CSK 384/07, LEX nr 351187).

Przenosząc to na realia rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, iż strona pozwana nie próbowała nawet wykazywać, aby powód mógł systematycznie i bez przeszkód uzyskiwać niezbędne świadczenia w postaci turnusów rehabilitacyjnych wyłącznie w ramach bezpłatnej publicznej służby zdrowia.

W konsekwencji za bezzasadne należy uznać podniesione w apelacji zarzuty naruszenia przepisów art. 361 § 1 i 2 kc oraz art. 444 § 2 kc.

Z tych przyczyn na podstawie art. 385 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie II sentencji wyroku.

O należnych stronie powodowej kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono (punkt III wyroku) w oparciu o przepisy art. 98 § 1 i 3 kpc oraz art. 99 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc, przy uwzględnieniu treści § 2 ust. 1 i 2 oraz § 12 ust. 1 pkt. 2) w zw. z § 6 pkt. 6) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U z 2013r, nr 490).

/-/ B. Wysocki /-/ K. Ratajczak /-/ E. Staniszevska

--	--	--